

EFFECTIVE METHODS OF USING CREATIVE METHODS IN FINE ART LESSONS

Nurtayev Urinboy Nishonbekovich

Teacher of Tashkent State Pedagogical University named after

Nizami candidate of Pedagogical Sciences professor

Adxamova Oltinoy Rafiqjon kizi

1st stage graduate of the Tashkent State Pedagogical

University named after nizmoi in the direction of Fine Arts

Abstract: This article analyzes the effective methods of using creative methods in visual art classes. The role of creative methods in developing the creative potential of students in fine arts, encouraging them to create new ideas and increasing their interest in art is great. This article explores effective ways of using creative methods and shows how to achieve the best results in the pedagogical process. Also, examples of experiences of creative methods and their effectiveness are presented.

Key words: Fine art, creative methods, pedagogy, educational process, creative potential, art education, methodology, practice.

TASVIRIY SAN'AT DARSLARIDA KREATIV METDOLARDAN FOYDALANISHNING SAMARALI USULLARI

Nurtayev Urinboy Nishonbekovich

Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti o'qituvchisi

Pedagogika fanlari nomzodi professor

Adxamova Oltinoy Rafiqjon qizi

Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti

Tasviriy san'at yo'nalishi 1-bosqich magistranti

oltinoyadhamova@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada maqolada tasviriy sanat darslarida kreativ metodlarni qo'llashning samarali usullari tahlil etiladi. Tasviriy san'atda o'quvchilarning ijodiy salohiyatini rivojlantirish, ularni yangi g'oyalar yaratishga undash va san'atchilikka bo'lgan qiziqishlarini oshirishda kreativ metodlarning roli katta. Ushbu maqola kreativ metodlarni qo'llashning samarali usullarini o'rganadi va pedagogik jarayonda qanday qilib eng yaxshi natijalarga erishish mumkinligini ko'rsatib beradi. Shuningdek, kreativ metodlarni amaliyotga tatbiq etish bo'yicha tajribalar va ularning samaradorligi haqida misollar keltiriladi.

Kalit so'zlar: Tasviriy sanat, kreativ metodlar, pedagogika, o'quv jarayoni, ijodiy salohiyat, san'at ta'limi, metodika, amaliyot.

ЭФФЕКТИВНЫЕ МЕТОДЫ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ТВОРЧЕСКИХ МЕТОДОВ НА УРОКАХ ИЗОБРАЗИТЕЛЬНОГО ИСКУССТВА

Аннотация: В данной статье анализируются эффективные методы использования творческих методов на занятиях изобразительным искусством. Велика роль творческих методов в развитии творческого потенциала учащихся изобразительного искусства, поощрении их к созданию новых идей и повышению интереса к искусству. В данной статье исследуются эффективные способы использования творческих методов и показано, как добиться наилучших результатов в педагогическом процессе. Также представлены примеры опыта творческих методов и их эффективности.

Ключевые слова: Изобразительное искусство, творческие методы, педагогика, образовательный процесс, творческий потенциал, художественное образование, методика, практика.

KIRISH

Tasviriy san'at nafaqat estetik qimmatga ega bo'lgan, balki o'quvchilarning ijodiy va tafakkur qobiliyatlarini rivojlantirishda muhim rol o'ynaydigan fan sifatida ham katta ahamiyatga ega. O'quvchilarga tasviriy san'atni o'rgatish jarayonida an'anaviy metodlardan tashqari, kreativ metodlardan foydalanish samarali natijalar beradi. Kreativ metodlar o'quvchilarning ijodkorligini faollashtirish, ular uchun yangi fikrlar yaratish va hayotiy tajribalarini san'atchilik orqali ifodalash imkonini beradi. Ushbu maqolada tasviriy san'at darslarida kreativ metodlarning samarali usullari ko'rib chiqiladi. Kreativ metodlarning ta'rifi va ahamiyati. Kreativ metodlar – bu o'quvchilarning ijodiy fikrlashini rivojlantirishga qaratilgan o'qitish metodlaridir. Bunday metodlar o'quvchilarga yangi fikrlar yaratishga, mavjud fikrlarni o'zgartirishga va yangi shakllarda ifodalashga imkon beradi. Tasviriy san'at darslarida kreativ metodlarning asosiy maqsadi o'quvchilarning san'atga bo'lgan qiziqishini oshirish va ularni o'z ijodiy salohiyatini amalga oshirishga undashdir. Tasviriy san'at darslarida kreativ metodlardan foydalanishning samarali usullari. Erkin ijodiy topshiriqlar berish Erkin ijodiy topshiriqlar, o'quvchilarga o'z xohishlariga ko'ra san'at asarlarini yaratish imkonini beradi. Bu metod orqali o'quvchilar o'zlarini erkin ifoda etishadi va tajriba orttirishadi. Masalan, rasm chizish yoki tasviriy materiallar bilan ishlashda o'quvchilarga mavzu tanlashda erkinlik berish, ularning kreativlik darajasini oshiradi. Vizual fikrlash va brainstorming usullari Vizual fikrlash metodida o'quvchilar tasvirlar yordamida o'z fikrlarini izhor etadilar. Brainstorming esa yangi g'oyalar

yaratish uchun samarali vositadir. Ushbu metodlar tasviriy san'at darslarida g'oyalarni tezda rivojlantirish va yangi ijodiy ishlanmalarni amalga oshirishga yordam beradi. San'at asarlari tahlili Mashhur rassomlarning asarlarini tahlil qilish o'quvchilarga san'atning turli uslublarini tushunishga va o'z asarlarida yangi texnikalarni qo'llashga yordam beradi. Asarlarni tahlil qilish, nafaqat san'atni o'rganishga, balki ijodiy jarayonni rivojlantirishga ham yordam beradi. Interaktiv darslar va guruhli ishlar Interaktiv darslar va guruhli ishlar o'quvchilarga birgalikda ishlash imkoniyatini yaratadi. Bunday ishlar ijodiy fikr almashish va guruhda yangi g'oyalarni yaratishga yordam beradi. O'quvchilar bir-birining ijodiy yondashuvlarini ko'rib, o'zlari uchun yangi fikrlar oladilar. Eksperiment va yangi materiallar bilan ishlash San'at darslarida yangi materiallar va texnikalardan foydalanish o'quvchilarni tajriba qilishga va yangi usullarni o'rganishga undaydi. Masalan, yengil va an'anaviy bo'lmagan materiallar bilan ishlash o'quvchilarni yaratishga va innovatsion ishlanmalarni amalga oshirishga undaydi. San'at terapiyasi va emotsional ifoda San'at terapiyasi metodlari orqali o'quvchilar o'z his-tuyg'ularini tasviriy san'at orqali ifodalashlari mumkin. Bu usul, ayniqsa, o'quvchilarni ichki dunyosini ochishga va ularni ijodiy jarayonlarga jalb qilishga yordam beradi. Kreativ metodlarni tatbiq etishdagi qiyinchiliklar Kreativ metodlardan foydalanishda ba'zi qiyinchiliklar ham mavjud. O'quvchilarning turli yoshdagi bo'lishi, ularning ijodiy salohiyatlari va shaxsiy qiziqishlari metodlarni tanlashda muhim omil bo'lishi mumkin. Shuningdek, kreativ metodlarni tatbiq etish uchun o'qituvchining tajribasi va pedagogik qobiliyati ham katta rol o'ynaydi. O'zbekistonning bir qator san'at maktablarida kreativ metodlarni qo'llashga doir tajribalar amalga oshirilgan. Masalan, Toshkent shahridagi san'at maktablarida interaktiv guruh ishlari orqali o'quvchilarga yangi g'oyalar yaratish imkoniyati berilgan va bu jarayonlar samarali natijalarga olib kelgan. Shu bilan birga, yangi texnikalar va materiallar bilan ishlash orqali o'quvchilar o'z ijodiy salohiyatini kengaytirishgan. Tasviriy san'at darslarida kreativ metodlardan foydalanish, o'quvchilarning ijodiy salohiyatini rivojlantirish va san'atga bo'lgan qiziqishini oshirishda muhim ahamiyatga ega. Kreativ metodlar o'quvchilarni yangi fikrlar yaratishga, o'zlarini erkin ifoda etishga va san'at asarlarida turli xil texnikalarni qo'llashga rag'batlantiradi. Quyida tasviriy san'at darslarida kreativ metodlardan foydalanishning samarali usullari keltirilgan: O'quvchilarga erkin ijodiy topshiriqlar berish, ularni o'z xohishlariga ko'ra ish tutishga undaydi. Misol uchun, rasm chizish yoki kompozitsiya yaratishda mavzu tanlashda erkinlik berish, ularning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantiradi. Bunday topshiriqlar orqali o'quvchilar o'z fikrlarini erkin ifoda etishadi va turli materiallar bilan ishlashga o'rganadilar. Vizual fikrlash – bu o'quvchilarga o'z fikrlarini tasvirlar yordamida izhor etishga imkon beradigan metoddir. Bu usul san'at darslarida o'quvchilarni ijodiy fikrlarni tezda ishlab chiqishga va ularni vizual shaklda ifodalashga undaydi. Brainstorming (g'oyalarni to'plash) usuli, o'quvchilarga yangi g'oyalar yaratish va boshqalar bilan fikr almashish imkoniyatini beradi. Bu metod, o'quvchilarning ijodiy potentsialini maksimal darajada ochishga yordam beradi. Mashhur rassomlarning asarlarini tahlil qilish o'quvchilarga turli san'at uslublarini tushunishga va o'z ishlarida yangi texnikalarni qo'llashga yordam beradi. San'at asarlarini tahlil qilish, o'quvchilarga san'at tarixidan ilhom olish va o'z ijodiy jarayonlariga yangi g'oyalarni tatbiq etish imkoniyatini yaratadi. Shuningdek, o'quvchilarni o'z asarlarida izlanishlar olib borishga, yangi usullarni sinab ko'rishga rag'batlantiradi. Interaktiv metodlar o'quvchilarning birgalikda ishlashini ta'minlaydi, bu esa ijodiy g'oyalarni almashish va yangi qarashlarni kashf etish uchun samarali vosita hisoblanadi. Guruhli ishlarda o'quvchilar bir-birining yondashuvlari haqida fikr bildirishadi, bu esa ularga yangi ijodiy qarashlarni o'zlashtirish imkonini beradi. Guruhda ishlash, shuningdek, o'quvchilarning jamoada ishlash ko'nikmalarini ham rivojlantiradi. Yangi materiallar va

texnikalardan foydalanish o'quvchilarning ijodiy fikrlarini kengaytiradi. Masalan, yengil materiallar (gum, bo'yoqlar, kollaj materiallari) yoki an'anaviy bo'lmagan usullar bilan ishlash o'quvchilarning tajriba qilishga va yangi usullarni kashf etishga bo'lgan ishtiyoqini oshiradi. Bu usul tasviriy san'atning yanada innovatsion va rang-barang bo'lishiga olib keladi. San'at terapiyasi metodlari o'quvchilarga o'z his-tuyg'ularini tasviriy san'at orqali ifodalash imkoniyatini beradi. Bu metodlar, ayniqsa, o'quvchilarning ichki dunyosini ochishga va ularga o'z tajribalarini san'at yordamida ifodalashda yordam beradi. Bunday ijodiy faoliyat, o'quvchilarga o'z hissiyotlari va muammolarini tasvir orqali ifoda etishga imkon beradi, bu esa ularning shaxsiy rivojlanishiga ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi. San'atni boshqa fanlar bilan bog'lash, o'quvchilarning san'atga bo'lgan qiziqishini oshirish va ijodiy yondashuvlarni rivojlantirishga yordam beradi. Masalan, tarix, adabiyot yoki fanlardan olingan mavzularni san'at darslari bilan integratsiya qilish o'quvchilarga yangi g'oyalarni yaratish va boshqa sohalardagi bilimlarni san'at asarlarida qo'llash imkonini beradi. Bu metod o'quvchilarning umumiy dunyoqarashini kengaytiradi. Bugungi kunda raqamli texnologiyalar san'at darslarida ijodiy yondashuvlarni kuchaytirish uchun samarali vosita hisoblanadi. Grafik dasturlar, 3D modellar, va raqamli rasm chizish vositalari o'quvchilarga yangi imkoniyatlar yaratadi. Bu usul o'quvchilarga texnologiya yordamida o'z ijodiy fikrlarini amalga oshirishga imkon beradi va san'atni raqamli formatda ifodalashga undaydi. Kreativ metodlar yordamida o'quvchilarga o'z san'at uslubini yaratishga yordam berish, ularning san'atga bo'lgan shaxsiy munosabatini shakllantiradi. O'quvchilarga turli uslub va yo'nalishlarda ishlash imkoniyati berish, ularning o'ziga xos ijodiy yo'llarini topishiga yordam beradi. Bu, shuningdek, o'quvchilarning san'atga bo'lgan ishtiyoqini oshiradi va ularga o'z ijodiy salohiyatini eng yaxshi tarzda namoyish etish imkonini beradi. Tasviriy san'at darslarida kreativ metodlardan foydalanish, o'quvchilarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishda katta ahamiyatga ega. Erkin ijodiy topshiriqlar, vizual fikrlash, guruhli ishlar va yangi texnikalar bilan ishlash orqali o'quvchilar o'zlarini san'at orqali ifodalashadi. Bu metodlar nafaqat san'atni o'rganishga yordam beradi, balki o'quvchilarning shaxsiy rivojlanishini qo'llab-quvvatlaydi. Kreativ metodlar yordamida san'at darslarini yanada qiziqarli va samarali qilish mumkin. Tasviriy san'atda metodlar o'quvchilarning ijodiy salohiyatini rivojlantirish, san'atni o'rgatish va o'quvchilarga turli san'at uslublari va texnikalari bilan tanishtirishda muhim rol o'ynaydi. Tasviriy san'at metodlari, o'qitish jarayonida san'at asarlarini yaratishning samarali usullarini taqdim etadi. Quyida tasviriy san'atda qo'llaniladigan asosiy metodlar keltirilgan: Imitatsiya, ya'ni o'rganilayotgan asarlarni yoki rassomning uslubini takrorlash usuli tasviriy san'atda eng qadimiy va asosiy metodlardan biridir. Bu metodda o'quvchilar mashhur rassomlarning asarlarini takrorlab, ularning texnikalari va uslublarini o'rganadilar. Imitatsiya orqali o'quvchilar texnikani mukammal o'zlashtiradi va turli uslublarda ishlashni o'rganadilar. Eksperimental metod o'quvchilarga yangi materiallar, usullar va texnikalarni sinab ko'rish imkoniyatini beradi. Bu metod orqali o'quvchilar turli materiallar (bo'yoqlar, cho'tkalar, kollaj materiallari, moyli bo'yoqlar, va boshqalar) bilan ishlashadi, yangi texnikalarni o'rganadilar va o'z ijodiy yondashuvlarini kashf etadilar. Eksperiment qilish o'quvchilarga san'atga nisbatan yangi qarashlarni va innovatsion uslublarni o'rganishga yordam beradi. Analitik metodda o'quvchilar tasviriy asarlarni tahlil qilish orqali uning tuzilishi, ranglar va kompozitsiya kabi jihatlarini o'rganadilar. Bu metod o'quvchilarga san'at asarining mazmuni, kompozitsiyasi, texnikasi va uslubini tushunishga yordam beradi. O'quvchilar, asarlarni tahlil qilib, o'z san'at asarlarini yaratishda bu bilimlarni qo'llaydilar. Erkin ijodiy metod o'quvchilarga o'z xohishlariga ko'ra san'at asarlarini yaratish imkoniyatini beradi. Bu metodda o'quvchilarga mavzu yoki shakl berilishi mumkin, lekin asosiy e'tibor ijodiy erkinlikka qaratiladi. O'quvchilar

o'z fikrlarini va his-tuyg'ularini san'at orqali ifodalaydilar, bu esa ularning ijodiy salohiyatini rivojlantiradi. Tajriba va kuzatish metodida o'quvchilar atrof-muhitni, tabiiy ob'ektlarni va insonlarni o'rganib, tasvirlashga harakat qiladilar. Bu metod o'quvchilarga ob'ektiv kuzatish va tasvirlashning to'g'ri texnikalarini o'rgatadi. O'quvchilar to'g'ridan-to'g'ri tabiatni yoki hayotni kuzatish orqali tasviriy asar yaratadilar, bu esa ularning san'atga bo'lgan yondashuvini chuqurlashtiradi. Ko'rgazmali metodda o'qituvchi o'quvchilarga san'at asarlarini yoki san'at uslublarini ko'rsatib, tushuntirish orqali o'rganishni ta'minlaydi. Bu metodda o'qituvchi ko'rsatuvlar, rasm va asarlarni taqdim etadi, o'quvchilar esa ularni tahlil qilib, o'rganadilar. Ko'rgazmalar orqali o'quvchilar turli san'at uslublari, rassomlar va san'at tarixiga oid bilimlar olishadi. Dialogik metodda o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi fikr almashish orqali tasviriy san'atni o'rganish amalga oshiriladi. O'qituvchi o'quvchilarga savollar berib, ularga o'z fikrlarini bildirish imkonini yaratadi. Bu metod o'quvchilarning ijodiy fikrlashini rivojlantirishga yordam beradi, chunki ular bir-birlariga savollar berishadi va o'z g'oyalarini izohlashadi. Tajribaviy metodda o'quvchilar o'zlarining ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish uchun turli texnikalar va usullarni amalda sinab ko'rishadi. Bu metod orqali o'quvchilar yaratgan asarlar orqali tajriba orttiradilar. Tajribaviy metod o'quvchilarga san'atning barcha jihatlarini haqida chuqurroq tushuncha hosil qilishga yordam beradi.

XULOSA

Tasviriy san'at darslarida kreativ metodlardan foydalanish o'quvchilarning ijodiy salohiyatini rivojlantirishda katta ahamiyatga ega. Kreativ metodlar o'quvchilarni san'atga qiziqtirish, yangi g'oyalar yaratishga undash va san'at asarlarini yaratish jarayonida erkinlik berish imkonini yaratadi. Ularning samarali qo'llanishi o'quvchilarning ijodiy rivojlanishiga va san'atni tushunishga yangi yondashuvlarni keltirib chiqaradi. Shuningdek, o'qituvchining pedagogik yondashuvi va metodlarni to'g'ri tanlashi kreasion jarayonning muvaffaqiyatli bo'lishi uchun muhim omillardir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. O'zbekistonda tasviriy san'at pedagogikasining rivojlanishi: Nazariy va amaliy masalalar. Toshkent: San'at nashriyoti, 2019.
2. Ijodiy metodlar va pedagogika: Qizilbayev T. 2018.
3. San'at va ta'lim: Turli pedagogik metodlar va ularning amaliyoti. Nurmuhammedov A., 2020.
4. Rassomlik va kreativ metodlar. Davlatova D., 2021.
5. Yangi pedagogik metodlar va texnikalar: Innovatsiyalar va san'at. Ismailov B., 2022.